

**ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ
ПОВРЗАНИ СО РЕГУЛАТИВАТА НА НАРОДНАТА БАНКА ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА
ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК**

Напомена: Прашањата и одговорите коишто се објавени пред април 2019 година се ажурирани согласно со Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/18).

I	Тема	ДЕФИНИЦИИ
1.	Прашање	Во врска со дефиницијата за станбен објект, каков е третманот на земјиштето под станбените објекти коешто е во процес на приватизација? Дали со ставањето под хипотека на ова земјиште е остварено правото за негов третман како станбен објект, без оглед на процесот на негова приватизација (започнат, незапочнат, друг сопственик на земјиштето)?
	Одговор	Доколку не е завршен процесот на приватизација на земјиштето коешто се наоѓа под станбениот објект (започнат, незапочнат, друг сопственик на земјиштето), тоа не може да се третира како станбен објект согласно со точката 2 потточка 2.14 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали под деловен простор се подразбираат складишта, ладилници и други слични објекти?
	Одговор	Складиштата, ладилниците и други слични објекти претставуваат деловен простор доколку се наменети за вршење одредена деловна или комерцијална активност.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
3.	Прашање	Дали кредитната изложеност којашто по која било основа (главница, камата, други некаматни побарувања) не е наплатена подолго од 90 дена, сметано од рокот на достасување, при што ненаплатениот износ е помал од износот дефиниран во точката 2 потточка 2.6 став 1 алинеја 1 од Одлуката („праг на материјалност“), ќе се пријавува во Кредитниот регистар со реалниот број денови на доцнење?
	Одговор	Независно од непроменетиот статус на кредитната изложеност како резултат на примената на дефинираниот „праг на материјалност“, во Кредитниот регистар за таа изложеност се внесува реалниот број денови на доцнење (најголемото задоцнување).
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
4.	Прашање	Дали одобрените рамковни кредити, чиешто користење банката може да го одобрува согласно со своите

		расположливи средства и да го отповика во случај на влошена финансиска состојба на клиентот и неисполнување на други обврски од договорот, треба да се пријавуваат во Извештајот за класификацијата на изложеноста на кредитен ризик (образец КА) и за нив да се издвојува посебна резерва?
	Одговор	Во точката 2 потточка 2.2 став 1 алинеја 2 од Одлуката се дефинирани вонбилансните позиции коишто претставуваат изложеност на кредитен ризик и коишто банката треба соодветно да ги вклучи во Извештајот за класификацијата на изложеноста на кредитен ризик (образец КА), согласно со Упатството. Доколку рамковните кредити се отповикливи и не ја изложуваат банката на кредитен ризик, тие не треба да се вклучат во образецот КА.
	Датум на објавување на одговорот	12.2.2014
5.	Прашање	Дали задолжителната резерва во девизи треба да биде вклучена во изложеноста на кредитен ризик?
	Одговор	Задолжителната резерва во девизи (којашто се евидентира на сметката 3118) треба да биде вклучена во изложеноста на кредитен ризик, за неа банката треба да пресмета исправка на вредноста и да ја пријави во Извештајот за класификацијата на изложеноста на кредитен ризик (образец КА).
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
6.	Прашање	Дали средствата на банката во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје и/или во гарантниот фонд на „Централниот депозитар за хартии од вредност“ АД Скопје треба да се сметаат како изложеност на кредитен ризик, којашто ќе биде предмет на класификација и утврдување исправка на вредноста?
	Одговор	Побарувањата на банката врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје и/или во гарантниот фонд на „Централниот депозитар за хартии од вредност“ АД Скопје се вклучуваат во изложеноста на кредитен ризик и за нив банката треба да утврди категорија на ризик и соодветен износ на исправка на вредноста.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
6-а.	Прашање	На која сметка треба да се евидентира пресметаната исправка на вредноста за побарувањата врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје?
	Одговор	Банката треба да развие аналитичка сметка во рамки на сметката 143 „Резервен гарантен фонд кај платен систем според посебни прописи“ од регулативата на Народната

		банка за сметковниот (контниот) план за банките за пресметаната исправка на вредноста за побарувањата врз основа на средствата во резервниот гарантен фонд на Клириншката куќа „Клириншки интербанкарски системи“ АД Скопје.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
7.	Прашање	Дали како станбен објект, односно како деловен простор ќе се смета целото земјиште коешто се наоѓа околу недвижноста, без разлика дали во имотниот лист се води како дворно место, или друг тип земјиште и дали под терминот „гаража“ во дефинициите за станбен објект и деловен простор се подразбира само затворен објект, или во ова влегува и гаражно место на отворен паркинг?
	Одговор	Земјиштето или гаражата (вклучувајќи го и гаражното место) околу станбениот објект и/или деловниот простор се сметаат за станбен објект и/или деловен простор доколку над нив е воспоставен залог, заедно со станбената куќа или станот во колективна станбена зграда, односно заедно со деловниот простор.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019

II	Тема	КЛАСИФИКАЦИЈА НА КРЕДИТНАТА ИЗЛОЖЕНОСТ
1.	Прашање	Дали банката треба да ја класифицира кредитната изложеност врз основа на финансирање проект во категоријата на ризик „В“ доколку оцени дека, согласно со презентираниот деловен план за проектот, има несоодветна рочна структура на изворите на финансирање на проектот и приливите од проектот или доколку има отстапување од првичниот план во текот на остварувањето на проектот?
	Одговор	Банката треба да ја класифицира кредитната изложеност врз основа на финансирање проект во категоријата на ризик „В“ доколку оцени дека постои несоодветна рочна структура на изворите на финансирање на проектот и приливите врз основа на проектот имајќи го предвид целиот период на неговото остварување. Отстапувањето од првично презентираниот деловен план при остварувањето на проектот може, но не мора да значи нарушување на рочната структура на изворите на финансирање на проектот и приливите врз основа на проектот. Заради соодветна класификација на изложеноста, банката треба да спроведе конкретни анализи и да го оцени нивото, причините и ефектот на отстапувањата од првично презентираниот план.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали при оценувањето на кредитната способност треба да бидат опфатени сите елементи дефинирани во точката 7 од Одлуката, без оглед на износот што се одобрува?

	Одговор	Согласно со Одлуката не постои разлика во опфатот на критериумите за оценување на кредитната способност на клиентот во зависност од износот што се одобрува, туку банката е должна да ги земе предвид критериумите од точката 7 коишто одговараат на карактеристиките на клиентот.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
3.	Прашање	Дали при последователната класификација на клиентот физичко лице, на месечна основа, категоријата на ризик најмногу ќе зависи од уредноста во намирувањето на обврските?
	Одговор	Со оглед на фактот што при класификацијата на клиентот физичко лице, кредитната способност се оценува најмалку во моментот на одобрувањето на кредитната изложеност или при промена на договорните услови, додека обезбедувањето се зема предвид само во исклучителни случаи (првокласни инструменти за обезбедување и во случаите од точката 23 од Одлуката), уредноста во намирувањето на обврските претставува главен елемент при последователната класификација на клиентот физичко лице на месечна основа.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
4.	Прашање	Како треба да се класифицира изложеноста на кредитен ризик кон резидент нефинансиско правно лице подружница на странско матично лице, коешто нема побарувања врз основа на финансиски кредит од лице коешто ги исполнува условите од точката 9 потточка 9.3 став 1 алинеи 7, 8 и 9 од Одлуката, но друга подружница на истото странско матично лице има побарувања врз основа на финансиски кредит од лице со несоодветен кредитен рејтинг?
	Одговор	Банката ја класифицира изложеноста на кредитен ризик кон клиент подружница на странско матично лице, коешто нема директни побарувања врз основа на финансиски кредит од лице со несоодветен рејтинг, во соодветната категорија на ризик, согласно со одредбите од главата II од Одлуката, со исклучок на одредбите од точката 9 потточка 9.3 став 1 алинеи 7, 8 и 9 од Одлуката. При оценката на кредитната способност на клиентот, односно промената во неговата кредитна способност, се зема предвид и другата подружница на истото странско матично лице, од аспект на оценката на можните влијанија на таа подружница (поврзано лице) врз кредитната способност на клиентот, согласно со точката 51 потточка 51.5 од Одлуката. Појаснување: терминот „подружница“ е употребен во контекст на дефиницијата дадена во членот 2 став 1 точка 16 од Законот за банките („Службен весник на

		Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 и 7/19), според која „Подружница е правно лице кое е контролирано од друго правно лице (матично лице)“.
	Датум на објавување на одговорот	12.2.2014
5.	Прашање	Дали е можно за еден клиент, што има изложености според различни основи да се изврши класификација на поединечните изложености во различни категории на ризик (на пример: кредитната изложеност врз основа на кредитна картичка да биде класифицирана во категоријата на ризик „В“, а другите кредитни изложености да бидат класифицирани во категоријата на ризик „Б“)? Дали може кредитната изложеност врз основа на кредит да е евидентирана на сметките за редовни кредитни изложености, а кредитната изложеност врз основа на кредитна картичка на сметките за нефункционални кредитни изложености, во случај кога еден клиент има изложеност според различни основи?
	Одговор	Кредитните изложености кон клиентот, може да бидат класифицирани во различни категории ризик, што подразбира и побарувањата врз основа на различни кредитни производи од еден клиент да може да бидат евидентирани како редовни или како нефункционални кредитни изложености. Притоа, банката треба да ги има предвид соодветните одредби од Одлуката во врска со класификацијата на кредитната изложеност, особено точката 6 од Одлуката којашто се однесува на кредитната способност на клиентот и неговата уредност во намирувањето на обврските, како и точката 9 од Одлуката во која се пропишани критериумите за класификација во различните категории ризик. Доколку станува збор за кредитна изложеност кон клиент правно лице, банката треба да ги следи и одредбите од точката 43 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	12.2.2014
6.	Прашање	Дали за вложувањата во должнички хартии од вредност коишто се класифицираат и се мерат по објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка, треба да се прави кредитна анализа за издавачот на хартиите од вредност?
	Одговор	Согласно со точката 6 од Одлуката, при класификацијата на кредитната изложеност врз основа на вложување во должнички хартии од вредност, банката треба да ја земе предвид кредитната способност на издавачот на хартиите од вредност, имајќи ги предвид одредбите од точката 7 од Одлуката. Во случаите кога банката ќе оцени дека, согласно со одредбите од точката 6 од Одлуката, вложувањето во должнички хартии од вредност коешто се класифицира и се мери по објективна вредност преку

		останата сеопфатна добивка е оштетено, банката треба да утврди очекувана кредитна загуба, односно исправка на вредноста, согласно со одредбите од главата III од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
7.	Прашање	Дали уредноста во намирувањето на обврските согласно со точката 8, став 1 алинеи 1 и 2 од Одлуката, се однесува на деновите на доцнење во намирување на кредитната изложеност во банката, или, пак, на ниво на банкарскиот сектор?
	Одговор	<p>Одредбите од точката 8 став 1 алинеи 1 и 2 од Одлуката се однесуваат на уредноста во намирувањето на обврските кај самата банка, и тоа на уредноста во намирувањето на обврските за кредитната изложеност којашто е предмет на класификација.</p> <p>Меѓутоа, при утврдувањето на кредитната способност на клиентот, согласно со одредбите од точката 7 алинеја 11 од Одлуката, банката го оценува начинот на намирување на сите обврски врз основа на кредити и други форми на кредитна изложеност што клиентот ги има кон банката, кон други банки, како и на обврските кон други правни и физички лица. Банката ја врши оваа оценка врз основа на внатрешни и/или надворешни извори на податоци, како на пример: Кредитниот регистар на Народната банка, кредитните бироа и слично. Во Одлуката не е пропишана динамика за утврдување и следење на уредноста во намирувањето на обврските на ниво на банкарскиот сектор и кон други правни и физички лица, но банката е должна, согласно со точката 51 потточка 51.11. од Одлуката, во својата политика за управување со кредитниот ризик или во другите интерни акти, да го пропише начинот на кој ќе ја утврдува и ќе ја следи уредноста во намирувањето на обврските на клиентите.</p>
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
8.	Прашање	Дали согласно со одредбите од точката 9 потточка 9.1 став 1 алинеја 3 од Одлуката, кредитната изложеност чишто обврски се извршуваат со задоцнување над 31 ден во тековниот месец при што клиентот не доцнел врз основа на таа изложеност повеќе од двапати во интервалот од 32 до 60 дена во претходниот период од шест месеци, може да остане во категоријата на ризик „А“?
	Одговор	Исклучокот од точката 9 потточка 9.1 став 1 алинеја 3 од Одлуката во однос на доцнењето до 60 дена (доколку доцнењето е најмногу двапати во интервалот од 32 до 60 дена), се однесува на претходниот период од шест месеци, којшто не го опфаќа месецот за кој се врши класификацијата на кредитната изложеност. Оттука, двата услови пропишани во оваа алинеја (доцнењето до

		31 ден за тековниот месец и доцнењето до 60 дена доколку не се случило повеќе од двапати во претходниот период од шест месеци) треба да се гледаат како збирни услови за да може одредена кредитна изложеност да се класифицира во категоријата на ризик „А“. Притоа, банката треба да ја има предвид и одредбата од точката 9 потточка 9.1 став 2 од Одлуката, согласно со која банката може во категоријата на ризик „А“ да ја класифицира и кредитната изложеност којашто на датумот на класификација се намира со задоцнување подолго од 31 ден, само доколку вкупниот износ којшто не е наплатен подолго од 31 ден е помал од 500 денари и задоцнувањето не е подолго од 60 дена.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
9.	Прашање	Дали при класификација на кредитната изложеност, банката треба да го зема предвид обезбедувањето преку „показателот ЛТВ“?
	Одговор	При класификацијата на кредитната изложеност, банката треба да ги има предвид одредбите од точката 6 од Одлуката, коишто не го вклучуваат обезбедувањето. Но, согласно со точката 51 потточка 51.14 од Одлуката, банката е должна во политиката за управување со кредитниот ризик или во другите интерни акти да дефинира прифатливо обезбедување, коешто може да се земе како обезбедување за одреден вид кредитен производ или валута на кредитната изложеност, да ја дефинира потребната документација, како и да го дефинира показателот ЛТВ, и тоа по одделни видови обезбедување.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019

III	Тема	УТВРДУВАЊЕ НА ИСПРАВКАТА НА ВРЕДНОСТА И НА ПОСЕБНАТА РЕЗЕРВА
1.	Прашање	Дали за една кредитна партија може да се утврдат различни исправки на вредноста во зависност од обезбедувањето на кредитната партија?
	Одговор	Генерално, банката врши класификација на кредитната изложеност во категориите на ризик согласно со критериумите пропишани во точката 9 од Одлуката, а потоа утврдува очекувана кредитна загуба, односно исправка на вредноста/посебна резерва. Во случај кога кредитната изложеност е делумно обезбедена со првокласни инструменти за обезбедување, банката може да утврди различен процент на исправка на вредноста за делот којшто е обезбеден со првокласни инструменти за обезбедување и за делот којшто не е обезбеден со првокласни инструменти за обезбедување. Доколку вкупната исправка на вредноста за целата изложеност ја надмине горната граница предвидена за утврдената категорија на ризик (точка 13 од Одлуката), банката е

		должна да ја класифицира целата изложеност во полошата категорија на ризик.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови од кредитната изложеност, којашто е обезбедена со првокласен инструмент за обезбедување (паричен депозит), се дисконтира износот на депозитот, зголемен за соодветната камата?
	Одговор	Согласно со точката 14 од Одлуката, доколку е исполнет критериумот од точката 9 потточка 9.1. став 1 алинеја 4 од Одлуката, банката може да не врши утврдување на сегашната вредност на очекуваните парични текови, односно исправката на вредноста/посебната резерва за кредитните изложености обезбедени со првокласни инструменти може да е 0%. За нефункционална кредитна изложеност за која банката очекува делумна или целосна наплата со првокласен инструмент за обезбедување (паричен депозит), при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови, банката може да го земе предвид износот на паричниот депозит, доколку се исполнети одредбите пропишани во точката 24 потточка 24.1 од Одлуката, зголемен за каматата.
	Датум на објавување на одговорот	12.2.2014
3.	Прашање	Дали при преносот на кредитната изложеност од сметките за редовни на сметките за сомнителни и спорни побарувања, банката е должна да изврши целосна исправка на вредноста само на пресметаната камата на нефункционалните кредитни изложености, согласно со точката 18 од Одлуката или истото барање се однесува и на побарувањето врз основа на провизија? Во кои случаи ќе се користат сметките за сомнителни и спорни побарувања врз основа на провизии и надоместоци (сметка 16x90) и исправка на вредноста на сомнителните и спорните побарувања (сметка 16x99)?
	Одговор	Во случај кога се исполнети условите една кредитна изложеност да стане нефункционална кредитна изложеност, банката треба целата кредитна изложеност по која било основа (главница, камата, други некаमतни побарувања) да ја прекнижи на соодветните сметки за сомнителни и спорни побарувања. Притоа, банката е должна да изврши целосна исправка на вредноста само на пресметаната камата на нефункционалната кредитна изложеност. Во моментот кога другите некаमतни побарувања, односно пресметаните провизии и надоместоци, стануваат нефункционални кредитни изложености, банката е должна само да ги прекнижи овие кредитни изложености на соодветните сметки за сомнителни и спорни побарувања врз основа на провизии и надомести (сметките 16x90). Банката ќе го евидентира

		дополнителното издвојување или ослободувањето на исправката на вредноста на кредитните изложености врз основа на провизии и надомести (без разлика дали имаат статус на редовни или нефункционални кредитни изложености) на сметката 6412 „Исправка на вредноста (Загуби поради оштетување) на побарувањата од провизии и надомести“, со истовремено книжење на сметката 16x99 „Исправка на вредноста на сомнителните и спорните побарувања“.
	Датум на објавување на одговорот	12.2.2014
4.	Прашање	Дали може банката за одреден вид кредитни изложености да утврдува очекувана кредитна загуба на групна основа (да формира портфолио) само за категорија на ризик „А“, а за останатиот дел од тие изложености да утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа?
	Одговор	Банката е должна во своите интерни акти да пропише за кои кредитни изложености ќе утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа, а за кои на групна основа (точка 12 од Одлуката). Притоа, утврдувањето на очекуваната кредитна загуба на групна основа е за кредитните изложености коишто можат да бидат групирани во портфолија на кредити според сродноста на нивните карактеристики и на кредитниот ризик. Сепак, при формирањето на портфолијата на кредити заради утврдување на очекуваната кредитна загуба на групна основа, банката треба да ги има предвид одредбите од точката 12 став 2 од Одлуката, односно да ги исклучи кредитните изложености за кои треба да утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа без разлика на нивната категорија на ризик. Оттука, доколку некоја изложеност од портфолиото на кредити стане нефункционална или реструктурирана, банката треба да ја исклучи таа кредитна изложеност од портфолиото на кредити и за неа да утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
5.	Прашање	Дали под терминот „нема обезбедување за кредитната изложеност“ од точката 17 став 1 алинеја 2 од Одлуката се подразбираат кредитните изложености коишто воопшто немаат никакво обезбедување, кредитните изложености коишто се обезбедени само со меница или кредитните изложености коишто имаат обезбедување што не ги исполнува условите од точката 23 од Одлуката?
	Одговор	Во врска со одредбите од точката 17 став 1 алинеја 2 од Одлуката, терминот „нема обезбедување за кредитната изложеност“ се однесува на кредитните изложености за

		<p>кои банката нема никакво обезбедување, а притоа задоцнувањето во извршувањето на обврските е подолго од 365 дена.</p> <p>Банката врши исправка на вредноста, односно издвојува посебна резерва во износ од 100%, и за кредитните изложености за кои има обезбедување, но обезбедувањето:</p> <ul style="list-style-type: none"> - е со спорна правна основа и кај кои задоцнувањето во извршувањето на обврските е подолго од 365 дена; - не ги исполнува одредбите од точката 23 од Одлуката, како на пример: моторни возила, други превозни средства, уметнички предмети, колекционерски предмети, антиквитети, накит, машини, останата опрема, меници и слично, вклучително и обезбедувањето од точката 16 од Одлуката, односно фабриките и другите слични производствени капацитети, земјоделското земјиште, производите чија цена зависи од движењата на цената на тој производ на светските берзи, при што задоцнувањето во извршувањето на изложеностите обезбедени со овие видови обезбедување е подолго од две години или, - ги исполнува одредбите од точката 23 од Одлуката, а притоа задоцнувањето во извршувањето на обврските е подолго од три години.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
6	Прашање	Дали при утврдувањето значајни кредитни изложености во моментот на нивното одобрување треба да се земе предвид кредитната изложеност по клиент или кредитната изложеност на ниво на партија?
	Одговор	Согласно со точката 12 став 3 од Одлуката, банката утврдува очекувана кредитна загуба на поединечна основа за кредитните изложености врз основа на поединечен договор, коишто согласно со нејзините интерни акти, се утврдени како значајни кредитни изложености во моментот на одобрувањето. Ваквиот пристап одговара на пристапот во целата одлука, според кој класификацијата и утврдувањето исправка на вредноста на поединечна основа се врши на кредитна изложеност врз основа на поединечен договор. Начинот на определување на значајните кредитни изложености го дефинира банката во своите интерни акти, каде што при утврдувањето на значајноста на одредена кредитна изложеност може да се земат предвид и останатите изложености на клиентот.
	Датум на објавување на одговорот	26.6.2019

7	Прашање	Што се зема предвид при пресметката на прагот од 20% согласно со точката 43 од Одлуката?
	Одговор	При утврдувањето дали сите кредитни изложености од еден клиент правно лице треба да станат нефункционални кредитни изложености се зема предвид вкупниот износ на билансната кредитна изложеност (без нефункционалната камата) којашто станала нефункционална кредитна изложеност согласно со точката 2 потточка 2.6. алинеја 1 од Одлуката. Доколку банката утврдила праг на материјалност, согласно со точката 2 потточка 2.6. алинеја 1 од Одлуката, одредбите од точката 43 став 1 ќе се применуваат само доколку ненаплатениот износ од билансната изложеност којшто е достасан подолго од 90 дена го надминува утврдениот праг на материјалност.
	Датум на објавување на одговорот	26.6.2019

III.1	Тема	УТВРДУВАЊЕ ОЧЕКУВАНА КРЕДИТНА ЗАГУБА НА ПОЕДИНЕЧНА ОСНОВА
1.	Прашање	Дали согласно со точката 21 од Одлуката, износот на очекуваната кредитна загуба за вонбилансната позиција на поединечна основа се утврдува само во случај кога банката очекува дека ќе изврши плаќања врз основа на преземените потенцијални обврски? Дали при изборот на нискоризичните хартии од вредност, чијшто тековен пазарен принос би се користел за пресметка на сегашната вредност на очекуваните парични текови како резултат на плаќањата на банката врз основа на преземените потенцијални обврски и на наплатите од клиентот, ќе се земе предвид преостанатиот рок или рокот на кој гласи нискоризичната хартија од вредност? Што се подразбира под најблиска рочност, односно колкаво може да биде отстапувањето во рочноста на нискоризичните хартии од вредност и очекуваната наплата?
	Одговор	Согласно со одредбите од точката 21 став 2 од Одлуката, банката утврдува износ на очекувана кредитна загуба за вонбилансните позиции на поединечна основа, само во случај на очекувани парични одливи врз основа на преземените потенцијални обврски, односно кога банката очекува дека ќе изврши плаќања врз основа на преземеното потенцијално побарување. Притоа, банката треба да ја има предвид и точката 22 од Одлуката. При утврдувањето на очекуваната кредитна загуба на поединечна основа за вонбилансните позиции, банката го зема предвид тековниот пазарен принос на нискоризичната хартија од вредност којашто котира на пазарот, а притоа хартијата од вредност е во иста

		валута и со ист рок на достасување како валутата и рокот на очекуваната наплата. Притоа може да се земе предвид преостанатиот рок или рокот на кој гласи хартијата од вредност. Доколку не постои таква хартија од вредност, банката го зема предвид тековниот пазарен принос на нискоризичната хартија од вредност со најблиска рочност до рочноста на очекуваната наплата. Најблиската рочност на нискоризичната хартија од вредност ја претставува рочноста со најмало отстапување од рокот на очекуваната наплата на потенцијалната изложеност.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови врз основа на наплата на кредитната изложеност со обезбедувањето од точката 23 од Одлуката, се зема предвид дали е започната постапка за активирање хипотека преку нотар или извршител?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на нефункционалните кредитни изложености, банката, согласно со одредбите од главата III од Одлуката, ја зема предвид вредноста на обезбедувањето само доколку очекува дека ќе ја наплати кредитната изложеност со обезбедувањето, независно дали е започната или не постапката за активирање на обезбедувањето кај нотар или извршител.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
3.	Прашање	Кој орган на банката треба да ја донесе одлуката за вклучување на вредноста на обезбедувањето во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови?
	Одговор	Барањата од точката 51 потточка 51.16. и потточка 51.23. од Одлуката ѝ наложуваат на банката во политиката за управување со кредитниот ризик или во другите интерни акти за идентификување, мерење, контрола или намалување и следење на кредитниот ризик, да го дефинира и органот којшто ја носи одлуката за вклучување на вредноста на обезбедувањето во пресметката на сегашната вредност на очекуваните парични текови.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
4.	Прашање	Која каматна стапка треба да се употреби при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови за кредитната изложеност којашто банката очекува дека ќе ја наплати преку обезбедувањето?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на нефункционалните

		кредитни изложености, коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку обезбедувањето, банката ја употребува ефективната каматна стапка определена согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
5.	Прашање	Дали при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на повеќе кредитни изложености коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку исто обезбедување (станбен простор), банката треба да употреби ефективни каматни стапки утврдени согласно со договорните услови за секоја поединечна кредитна изложеност?
	Одговор	При утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови на повеќе кредитни изложености коишто банката очекува дека ќе ги наплати преку исто обезбедување, банката треба да ги употреби ефективните каматни стапки утврдени согласно со договорните услови за секоја поединечна кредитна изложеност, при што дисконтирањето го опфаќа периодот до датумот на очекувана наплата на кредитната изложеност со обезбедувањето од точката 23 потточка 23.2 од Одлуката, којшто не може да биде пократок од три години од датумот на утврдување на исправката на вредноста.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
6.	Прашање	Дали банката може да го вклучи обезбедувањето врз основа на меница во утврдувањето на исправката на вредноста, односно при утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови согласно со точката 23 од Одлуката, при што банката има прибелешка за воспоставен залог над станбен објект или деловен простор?
	Одговор	Банката може да го вклучи износот на станбениот или деловниот објект при пресметката на исправката на вредноста за нефункционалните кредитни изложености коишто се обезбедени со меница, при што банката има прибелешка за воспоставен залог од прв ред над станбен објект или деловен простор коишто ги исполнуваат условите пропишани во точката 23 потточка 23.2 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
7.	Прашање	Дали кредитната изложеност којашто е обезбедена со обезбедување коешто ги исполнува условите од точката 23 од Одлуката може да се класифицира во категоријата на ризик „Г“ доколку има доцнење во намирувањето на обврските до 600 дена, а притоа не се исполнети

		другите услови за класификација во категоријата на ризик „Д“?
	Одговор	Банката може да ја класифицира изложеноста во категоријата на ризик „Г“, доколку обврските врз основа на кредитната изложеност се извршуваат со задоцнување до 600 дена и банката очекува наплата од обезбедувањето коешто ги исполнува условите пропишани во точката 23 од Одлуката. При класификација на кредитната изложеност, банката треба да ги има предвид одредбите од точката 11 од Одлуката, односно кредитната изложеност којашто исполнува критериуми за класификација во две или повеќе категории на ризик, се класифицира во најлошата категорија на ризик.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019

III.2	Тема	УТВРДУВАЊЕ НА ОЧЕКУВАНАТА КРЕДИТНА ЗАГУБА НА ГРУПНА ОСНОВА
1.	Прашање	Дали при пресметката на годишните стапки на ненаплата во броителот треба да се земат предвид само оние партии (кредитни изложености) коишто на крајот на периодот од дванаесет месеци имаат нефункционален статус или треба да бидат опфатени и оние партии (кредитни изложености) коишто во текот на годината добиле нефункционален статус, но подоцна биле затворени или вратени на сметките за редовни побарувања? Дали едно побарување коешто во периодот од една година повеќекратно добило нефункционален статус, при пресметката на веројатноста на ненаплата ќе се брои еднаш или толку пати колку што добило нефункционален статус?
	Одговор	При пресметувањето на годишната стапка на ненаплата во броителот треба да бидат вклучени сите изложености коишто во периодот од дванаесет месеци добиле нефункционален статус, независно од тоа дали ваквиот статус го задржале до крајот на периодот од дванаесет месеци или биле затворени или вратени на сметките за редовни побарувања. Со добивањето нефункционален статус, кредитната изложеност се исклучува од портфолиото на редовни кредити, што значи дека евентуалното враќање на статусот на редовно побарување нема да значи нејзино враќање во портфолиото на кредити формирано на почетокот на периодот. Оттука, повторното добивање нефункционален статус нема повторно да се брои за конкретното портфолио. При формирањето портфолио на кредити на друг датум, евентуалното повторно добивање нефункционален статус на конкретната кредитна изложеност ќе се опфати во второто портфолио во кое ќе се вклучи кредитната изложеност.

	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Согласно со точката 27 став 4 од Одлуката, за пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, банката утврдува просечна загуба за период од најмногу три години. Согласно со точката 27 став 5 од Одлуката, банката е должна да има историски податоци за остварената загуба од нефункционални кредитни изложености со слични карактеристики коишто го добиле овој статус најмногу пред пет години. На кој начин треба да се применат двете барања за располагање со соодветна база на податоци за утврдување на стапката на загуба заради ненаплата за одредено портфолио на кредити?
	Одговор	При пресметката на стапката на загуба заради ненаплата за одредено портфолио на кредити, банката ги зема предвид сите кредитни изложености коишто најмногу пред пет години од датумот на пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, го добиле статусот на нефункционални кредитни изложености. Банката ја следи наплатата на секоја изложеност во период од најмногу три години по датумот од кога изложеноста станала нефункционална. Согласно со точката 30 став 2 од Одлуката, при пресметката на стапката на загуба заради ненаплата, банката може да ја вклучи и наплатата на нефункционалните кредитни изложености од портфолиото на кредити коишто биле отпишани. Притоа, под наплата на нефункционална или отпишана кредитна изложеност се подразбира паричен прилив врз основа на изложеноста, вклучувајќи ги и наплатата од продажба на обезбедувањето, при што банката може да ги вклучи и податоците за очекуваните промени на вредноста на обезбедувањето и очекуваниот период за наплата на кредитната изложеност. Банката може да ги вклучи нефункционалните или отпишаните кредитни изложености коишто го добиле овој статус во период пократок од три години пред датумот на пресметка на стапката на загуба заради ненаплата, но притоа е должна да ја користи оваа можност за сите изложености (коишто станале нефункционални или отпишани на ист датум) и тоа да го уреди во своите интерни акти. Доколку банката остварила наплата на достасаниот дел од нефункционалната или отпишаната кредитна изложеност во периодот пократок од три години со што е исполнет критериумот за исклучување од категоријата на нефункционални побарувања, во пресметката на стапката на загуба поради ненаплата, достасаното побарување ќе се третира како наплатено.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
3.	Прашање	Дали банката, при пресметката на стапката на загуба

		заради ненаплата во утврдувањето на просечната загуба, треба да го вклучи целиот износ на изложеноста (главница, камата, провизија) или може да вклучи само еден нејзин дел (на пример: само главницата)?
	Одговор	Банката може да избере во пресметката да ја вклучи само главницата, без да ги земе предвид останатите делови од кредитната изложеност (камата, провизија и слично), притоа, согласно со точката 51 потточка 51.26 од Одлуката, тоа треба да го пропише во своите интерни акти и да го применува на ист начин за сите кредитни изложености. Тоа би значело и соодветно приспособување на износот на ненаплатениот, односно наплатениот дел, во кој би требало да биде вклучен само оној дел којшто се однесува на главницата. На пример, доколку банката затворила одредена кредитна изложеност (главница и камата) со продажба на обезбедувањето што го имала за таа кредитна изложеност, при што постигнатата продажна цена за обезбедувањето е пониска од износот на вкупната кредитна изложеност, во утврдувањето на стапката на загуба заради ненаплата не може да го земе предвид оној дел од добиениот износ од продажбата којшто е искористен за затворање на каматата.
	Датум на објавување на одговорот	29.11.2013

IV.1	Тема	СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ ЗА ПРИСТИГНАТИТЕ ЗА НАПЛАТА, А НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА РЕСТРУКТУРИРАЊЕ НА КРЕДИТНАТА ИЗЛОЖЕНОСТ
1.	Прашање	Дали во случај кога ќе се исполнат условите од точката 41 од Одлуката, кредитната изложеност нема да има третман на реструктурирана кредитна изложеност и може да биде класифицирана во категоријата на ризик „А“?
	Одговор	Согласно со точката 9 потточка 9.1 алинеја 5 од Одлуката, во категорија на ризик „А“ може да се класифицира реструктурирана кредитна изложеност којашто се наоѓа во последната година од пробниот период. Доколку се исполнети сите услови пропишани во точката 41 од Одлуката, кредитната изложеност може да се исклучи од категоријата на реструктурирани кредитни изложености и да се класифицира во соодветна категорија на ризик, согласно со критериумите пропишани во точката 9 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
2.	Прашање	Дали барањето од точката 42 алинеја 2 од Одлуката

		за исклучување на кредитната изложеност од категоријата на реструктурирани нефункционални кредитни изложености се однесува на целиот период на траење на реструктурирањето или е доволно клиентот да нема достасани обврски на денот кога се исполнети сите други услови за исклучување на изложеноста од категоријата на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност?
	Одговор	Реструктурираната нефункционална кредитна изложеност може да се исклучи од оваа категорија доколку на датумот кога се исполнети сите други услови за исклучување на изложеноста од категоријата на реструктурирани нефункционални кредитни изложености, клиентот нема обврски коишто се достасани подолго од 31 ден.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
3.	Прашање	Кој датум се смета како датум на реструктурирање од кога почнува и пробниот период?
	Одговор	Како датум на реструктурирање се смета датумот на склучување на договорот со кој се менуваат договорните услови на кредитната изложеност за клиент кој има влошена финансиска состојба или има сигнали за влошување на финансиската состојба, од кога започнува и пробниот период.
	Датум на објавување на одговорот	26.6.2019
4.	Прашање	Дали како датум на реструктурирање на затекнатите реструктурирани кредитни изложености чии договорни услови биле менувани со склучување повеќе анекси пред 1 јули 2019 година, ќе се смета датумот на првото реструктурирање или датумот од последниот анекс? Кој датум ќе се смета како датум на почеток на пробниот период за затекнатите реструктурирани кредитни изложености кај кои имало промена на статусот во изминатиот период (редовен/нефункционален)? Кој датум ќе се смета за датум на влез во реструктурирана нефункционална кредитна изложеност?
	Одговор	Како датум на реструктурирање на затекнатите реструктурирани кредитни изложености се смета датумот на последното реструктурирање (последниот анекс). Датумот на последното реструктурирање на затекнатите реструктурирани кредитни изложености (последниот анекс) се смета и како почеток на пробниот период. Притоа, затекнатите

		<p>реструктурирани кредитни изложености (коишто не се нефункционални до 1 јули 2019 година) се сметаат за редовни реструктурирани кредитни изложености, без разлика на промената на статусот (редовни/нефункционални) во изминатиот период. Но, доколку во периодот од 1 јули 2019 година до истекот на пробниот период, банката изврши ново реструктурирање на затекната редовна реструктурирана кредитна изложеност или доколку клиентот доцни повеќе од 60 дена врз основа на таа изложеност, таа добива третман на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност.</p> <p>За затекнатите реструктурирани нефункционални кредитни изложености, како датум за влез во реструктурирана нефункционална изложеност се смета последниот датум кога тие изложености станале нефункционални. Овие затекнати реструктурирани нефункционални кредитни изложености можат да се исклучат од оваа категорија доколку од 1 јули 2019 година ги исполнат условите од точката 42 од Одлуката.</p>
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
5.	Прашање	Дали банката мора да изврши реструктурирање на кредитната изложеност за која врз основа на анализата од точката 34 став 1 од Одлуката утврдила дека клиентот доцнел подолго од 60 дена во намирувањето на сите или на дел од обврските кон банката, најмалку еднаш во текот на последните три месеци?
	Одговор	<p>Согласно со точката 34 став 1 од Одлуката, банката е должна при менувањето на договорните услови на кредитната изложеност да изработи анализа за да утврди дали клиентот има влошена финансиска состојба или има сигнали за влошување на финансиската состојба. Согласно со точката 51 потточка 51.4 од Одлуката, банката е должна во своите интерни акти да ги дефинира критериумите за утврдување влошена финансиска состојба и за утврдување сигнали за влошување на финансиската состојба на клиентот. Еден од критериумите за утврдување сигнали за влошување на финансиската состојба на клиентот задолжително треба да биде доцнењето подолго од 60 дена во намирувањето на сите или на дел од обврските кон банката, најмалку еднаш во текот на последните три месеци (точка 34 став 2 од Одлуката).</p> <p>Доколку банката одлучи да ги промени договорните услови на кредитната изложеност кон клиентот за кој е утврден сигнал за влошена финансиска состојба, таа изложеност се смета за реструктурирана,</p>

		согласно со дефиницијата од точката 2 потточката 2.16 од Одлуката. Доколку банката не ги менува договорните услови на таа кредитна изложеност, должна е внимателно да го следи намирувањето на обврските од страна на клиентот, пред сè од аспект на исполнувањето на условите за добивање нефункционален третман.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
6.	Прашање	Дали при менувањето на договорните услови согласно со точката 2 потточка 2.16 од Одлуката, во одлуката со која се менуваат договорните услови и во анексот кон договорот треба да се нагласи дека станува збор за реструктурирање на кредитната изложеност?
	Одговор	Во своите интерни акти банката пропишува дали ќе го определи кредитот како реструктуриран во анексот кон договорот или во одлуката со која се менуваат договорните услови. Со оглед на фактот дека одлуката за менување на договорните услови се носи од соодветен орган на банката, би било соодветно во одлуката да се наведе информацијата дека кредитот е реструктуриран. На тој начин, органот што ја носи одлуката ги има потребните информации. Сепак, банката има право самата да одлучи на кој начин ќе го регулира ова прашање. Во секој случај, ваквата кредитна изложеност треба да се пријави во Кредитниот регистар како реструктурирана.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
7.	Прашање	Дали се предвидени прагови на материјалност за пренос во категоријата на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност доколку клиентот доцни повеќе од 60 дена врз основа на веќе реструктурирана кредитна изложеност, согласно со точката 41 став 2 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 41 став 2 од Одлуката, доколку за време на пробниот период клиентот доцни повеќе од 60 дена врз основа на реструктурирана кредитна изложеност, таа добива третман на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност, без разлика на износот што не е наплатен (не се предвидени прагови на материјалност).
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
8.	Прашање	Дали се предвидени прагови на материјалност за исклучување на кредитната изложеност од категоријата на реструктурирана нефункционална кредитна изложеност?
	Одговор	Согласно со точката 42 од Одлуката, реструктурираната нефункционална кредитна изложеност може да се исклучи од категоријата на

		реструктурирани нефункционални кредитни изложености доколку врз основа на кредитната изложеност клиентот нема обврски коишто се достасани подолго од 31 ден, без разлика на износот што не е наплатен (не се предвидени прагови на материјалност).
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
9.	Прашање	Кој износ се смета за „достасан и/или отпишан при реструктурирањето“ и кој датум се смета за почетен датум на „периодот по реструктурирањето“ при следење на редовното намиравање на обврските заради исполнување на критериумот за исклучување на кредитната изложеност од категоријата на реструктурирани нефункционални кредитни изложености, согласно со точката 42 алинеја 3 од Одлуката?
	Одговор	Во врска со примената на критериумот од точката 42 алинеја 3 од Одлуката, треба да се има предвид следново: <ul style="list-style-type: none"> - при пресметката на износот на редовно намиравање на обврските во периодот по реструктурирањето, банката треба да го земе предвид износот што бил достасан, а ненаплатен при реструктурирањето; - во случај кога реструктурираната кредитна изложеност, согласно со точката 41 став 2 од Одлуката, станува реструктурирана нефункционална кредитна изложеност, почетниот датум на „периодот по реструктурирањето“ е датумот на нејзиното последно реструктурирање.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
10.	Прашање	Кој орган на банката (Одборот за управување со ризиците, Кредитниот одбор) треба да донесе одлука за исклучување на изложеноста од категоријата на реструктурирани кредитни изложености?
	Одговор	Согласно со точката 51 потточката 51.30, банката во своите интерни акти ги пропишува постапката и правилата за реструктурирање на кредитната изложеност, што меѓу другото може да вклучи и пропишување на постапката за исклучување на изложеностите од категоријата на реструктурирани кредитни изложености.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019

IV.2	Тема	СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ ЗА ПРИСТИГНАТИТЕ ЗА НАПЛАТА, А НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА
-------------	-------------	--

НЕФУНКЦИОНАЛНА КРЕДИТНА ИЗЛОЖЕНОСТ		
1.	Прашање	Дали банката ќе книжи ослободување на исправката на вредноста врз основа на нефункционална камата, при промена на статусот на кредитната изложеност од нефункционална во редовна, доколку го наплати целиот износ којшто е достасан подолго од 31 ден?
	Одговор	Доколку банката го наплати целиот износ којшто е достасан подолго од 31 ден, ненаплатениот дел од достасаната кредитна изложеност врз основа на камата ќе го прекнижи на сметката за редовно побарување со истовремено евидентирање приход на сметката 6401 „Ослободување на исправката на вредноста (загуби поради оштетување)“.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Каков би бил третманот на изложеностите кон други клиенти на банката (правни и физички лица) коишто се поврзани со правното лице чија кредитна изложеност станува нефункционална кредитна изложеност, имајќи ги предвид одредбите од точката 43 став 2 од Одлуката?
	Одговор	Барањата предвидени во точката 43 став 2 од Одлуката произлегуваат од обврската на банката да ги има предвид можните влијанија на лицата поврзани со нејзините клиенти, врз нивната кредитна способност, што е определено со точката 7 став 1 алинеја 7 од Одлуката. Банката треба да ги пропише, во своите интерни акти (точка 43 став 2 и точка 51 потточка 51.21 од Одлуката), постапката и условите кога кредитната изложеност кон лицата (правни и/или физички лица) со кои клиентот правно лице е поврзан станува нефункционална.
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019
3.	Прашање	Дали согласно со точката 44, алинеја 6 од Одлуката, банката може да оцени дека постои неможност за наплата од клиентот, доколку има одобрен грејс-период за плаќање на главницата и каматата подолг од 18 месеци и во случај на капитални инвестиции, односно проектно финансирање?
	Одговор	Одобрувањето грејс-период за плаќање главница и камата подолг од 18 месеци не значи по автоматизам дека таквата кредитна изложеност ќе има третман на нефункционална кредитна изложеност, согласно со точката 2 потточка 2.6 алинеја 2 од Одлуката. Имено, согласно со точката 44 од Одлуката, банката треба да оцени дали постои неможност за наплата од клиентот за кредитната партија најмалку врз основа на пропишаните критериуми. Исто така, согласно со точката 35 став 2 од Одлуката, банката може да врши капитализација на каматата и при проектното финансирање во рамките на одобриениот грејс-период, согласно со договорот (коешто нема да се третира како реструктурирање на

		побарување).
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019

IV.3	Тема	СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ ЗА ПРИСТИГНАТИТЕ ЗА НАПЛАТА, А НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА ОТПИС НА КРЕДИТНАТА ИЗЛОЖЕНОСТ
1.	Прашање	Дали отворената ликвидациска постапка може да се третира како вршење отпис на кредитна изложеност врз основа на правосилна судска одлука?
	Одговор	При отворање ликвидациска постапка, имотот на должникот треба да е доволен за намиравање на сите негови доверители, што значи дека не би требало да има отпис на кредитната изложеност на банката. Сепак, со одлука на Надзорниот одбор, банката може да врши отпис на кредитна изложеност и врз основа на отворена ликвидациска постапка, доколку банката нема разумни очекувања за наплата на кредитната изложеност, во целост или делумно, согласно со точката 46 став 2 алинеја 2 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали банката може да изврши отпис на кредитна изложеност за која постои одредено обезбедување?
	Одговор	Постоењето обезбедување не треба да има одлучувачко влијание врз одлуката на банката за отпис на кредитната изложеност. Имено, доколку се исполнети условите од точката 46 став 2 алинеи 2 и 3 од Одлуката, банката може да изврши отпис на кредитната изложеност независно од тоа дали постои обезбедување. Барањето за наведување на причината за непостоење или за несоодветност на обезбедувањето на побарувањето во елаборатот за извршениот отпис (точка 47 став 1 алинеја 4 од Одлуката) треба да овозможи добивање целосна претстава за причините поради кои побарувањето не може да се наплати, односно поради кои се предлага отписот и не значи дека не може да изврши отпис на кредитни изложености коишто се обезбедени.
	Датум на објавување на одговорот	22.5.2014
3.	Прашање	Дали банката треба да ги применува одредбите од регулативата за методологијата за управување со кредитниот ризик при вршењето отпис на кредитни изложености доколку се предвидува отпис на одредени побарувања согласно со некој друг законски пропис (на пример: Законот за еднократно отпишување на долговите на граѓаните („Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/14))?
	Одговор	Кога станува збор за отпис врз основа на закон,

		одредбите од точките 47, 48 и 58 од Одлуката не се применуваат на отписот на овие кредитни изложености, коишто се бришат од евиденцијата на банката/штедилницата.
	Датум на објавување на одговорот	8.7.2015
4.	Прашање	Дали банката треба да ги применува одредбите за отпис од регулативата на Народната банка за методологијата за управување со кредитниот ризик при склучување договор за отстапување/продажба на кредитна изложеност?
	Одговор	Банката треба да го врши отстапувањето/продажбата на кредитната изложеност на трето лице во согласност со прописите од областа на облигационото право, даночните прописи и слично, како и соодветниот интерен акт изготвен согласно со точката 51 потточка 51.32 од Одлуката. Договорот за отстапување/продажба на кредитна изложеност на трето лице со дисконт, во сметководствената евиденција на банката се евидентира согласно со одредбите на регулативата на Народната банка за методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи и треба да ги одразува одредбите предвидени во договорот за отстапување/продажба на кредитната изложеност. При дефинитивна продажба на кредитна изложеност со дисконт, банката треба целосно да ја депризнае отстапената, односно продадената кредитна изложеност од својата евиденција и не треба да евидентира кредитна изложеност (ниту билансно, ниту вонбилансно) од оригиналниот должник. Следствено, дисконтот не треба да претставува отпис согласно со точката 46 од Одлуката. Доколку, во согласност со одредбите од договорот не се исполнети условите за депризнавање, должникот треба да остане во сметководствената евиденција на банката.
	Датум на објавување на одговорот	9.11.2016
5.	Прашање	Како да се применат одредбите од точката 46 став 3 од Одлуката за кредитните изложености за кои банката извршила исправка на вредноста, односно издвоила посебна резерва од 100%, а притоа тие ги исполнуваат пропишаните прагови на материјалност за исклучување од нефункционална кредитна изложеност, согласно со точката 45 став 3 алинеја 1 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 46 став 3 од Одлуката, банката врши задолжителен пренос на сметките за вонбилансна евиденција на кредитни изложености кај кои се поминати дванаесет месеци од датумот кога банката била должна да врши исправка на вредноста, односно да издвојува посебна резерва од 100%. Притоа, банката би требало да ги прикажува кредитните изложености за кои врши

		исправка на вредноста, односно издвојува посебна резерва од 100% како нефункционални кредитни изложености, без разлика дали се под пропишаниот праг на материјалност. Одредбите од точката 45 став 3 алинеја 1 од Одлуката имаат за цел да ги опфатат кредитните изложености кај кои само мал дел не е наплатен подолго од 31 ден, поради што може да се смета дека целата кредитна изложеност има редовен статус и соодветно на тоа може да се издвојува понизок износ на исправка на вредноста.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019

V	Тема	УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК
1.	Прашање	Што се подразбира под терминот „прифатливо обезбедување“ согласно со точката 51 потточка 51.14 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 51 потточка 51.14 од Одлуката, банката е должна, во политиката за управување со кредитниот ризик или другите интерни акти за идентификување, мерење, контрола или намалување и следење на кредитниот ризик (правила, процедури и слично) да го дефинира обезбедувањето (вид на недвижен имот и подвижна ствар, хартии од вредност, побарувања и други права) коешто ќе го смета како прифатливо обезбедување при одобрувањето одреден вид кредитен производ или валута на кредитна изложеност. Но, при класификацијата на кредитната изложеност и утврдувањето на исправката на вредноста на поединечна основа, банката го зема предвид обезбедувањето само доколку станува збор за првокласен инструмент за обезбедување, во случаите од точката 23 од Одлуката, како и обезбедувањата од точка 16 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	Дали чувањето на кредитното досие во електронска форма значи дека документите треба да имаат соодветен електронски потпис? Дали за скенираните документи коишто изворно потекнуваат надвор од банката е доволен електронски потпис на интерно овластено лице врз скенирана дигитална копија? Дали е прифатливо чување на документите без електронски потпис, но во систем што обезбедува потврда на корисниците, записи за сите промени врз документите, верзионирање и ревизорски траги (на пример: „шерпоинт“, „лотус нотес“ и други системи за управување со документи)?
	Одговор	Банката, во зависност од конкретниот случај, воспоставува механизам со кој се обезбедува соодветна заштита на кредитните досиеја во електронска форма

		согласно со извршената анализа на ризиците (не се дефинирани специфични барања за чување на електронската документација). Стандардите за потврда на идентитетот и неотповикливоста (употреба на електронски потпис) не се обврзувачки за чувањето на електронските кредитни досиеја, освен ако тие не се склучуваат преку системот за електронско банкарство, односно без физичко присуство на клиентот во банката. За електронските кредитни досиеја, банката треба да обезбеди примена на принципите на доверливост, интегритет и расположливост. Со тоа е овозможена нивна соодветна заштита од неавторизиран пристап и неовластена измена, како и нивна расположливост ако тие не можат да се отворат на примарниот систем.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
3.	Прашање	Кој временски период треба да се земе предвид при утврдувањето на усогласената или неусогласената девизна позиција на клиентите согласно со точката 52 став 4 од Одлуката?
	Одговор	Банката, во своите интерни акти, согласно со точката 51, потточка 51.12 од Одлуката, треба да го дефинира временскиот период за кој ги вклучува очекуваните девизни приливи, девизни побарувања и денарски побарувања со девизна клаузула, од една страна, и очекуваните девизни одливи, девизни обврски и денарски обврски со девизна клаузула, од друга страна, при утврдувањето на девизната позиција на клиентот. Овој период не би требало да биде пократок од дванаесет месеци.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
4.	Прашање	Врз основа на кои критериуми се цени влошената финансиска состојба на клиентот?
	Одговор	Во рамките на политиката за управување со кредитниот ризик или другите интерни акти за идентификување, мерење, контрола или намалување и следење на кредитниот ризик, меѓу другото, банката треба да дефинира и критериуми за утврдување влошена финансиска состојба на клиентот, како и да идентификува сигнали за влошување на финансиската состојба на клиентот (точка 51 потточка 51.4 од Одлуката). Банката може да ги користи следниве критериуми при утврдување влошена финансиска состојба: <ul style="list-style-type: none"> - непочитување на договорените обврски (задоцнување во извршувањето на обврските подолго од 60 денови); - употреба на средствата од кредитната изложеност што не е во согласност со договорената намена; - висока искористеност на дозволеното

		<p>пречекорување на тековната сметка (на пример, за последните 6 месеци, во просек на дневна основа, искористување на пречекорувањето повеќе од 75%);</p> <ul style="list-style-type: none"> - висока искористеност на одобрените рамковни кредити (на пример, за последните 6 месеци, во просек на дневна основа искористување на рамката повеќе од 75%); - намалување на прометот на сметката на клиентот за повеќе од 15% во последните 18 месеци; - блокирани сметки на повисок износ за подолг период (на пример: подолго од 10/30 дена, во последните 30/180 дена); - непрофесионално однесување на клиентот, сопственикот, гаранторот (одбегнување повици/состаноци, одбегнување одговори, неконзистентни одговори); - намалување на продажбата во однос на претходната година; - краткорочен долг повисок од 50% од обемот на годишната продажба; - негативен износ на капиталот или презадолженост (на пример: над 85%, во однос на капиталот и резервите); - зголемување на билансните позиции на клиентот (побарувањата/залихите), без соодветно зголемување на приходите; - остварена загуба на крајот на годината или, пак, остварена загуба во последните два периода; - негативни парични текови на клиентот; - зголемување на краткорочните кредити на клиентот на ниво на банкарски сектор во однос на вкупните приходи на клиентот; - негативна информација од Кредитниот регистар на Народната банка/кредитното биро за клиентот и/или неговиот сопственик (и/или сопственици).
	Датум на објавување на одговорот	12.4.2019

VI	Тема	ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНАТА БАНКА
1.	Прашање	Со каква фреквенција треба да се обезбедат извештаите од информативниот систем на банката, согласно со точката 53 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 51 потточка 51.34 од Одлуката, банката во својата политика за управување со кредитниот ризик или другите интерни акти за идентификување, мерење, контрола или намалување и следење на кредитниот ризик е должна да дефинира

		обем и фреквенција на известувањето на органите на надзор и управување и сите останати лица коишто се вклучени во управувањето со кредитниот ризик.
	Датум на објавување на одговорот	20.2.2014

VII	Тема	ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ
1.	Прашање	Дали добивката којашто произлегува од ефектот од почетокот на примената на оваа одлука и којашто банката треба да ја искористи согласно со точката 61 став 3 од Одлуката, треба да се смета како износ којшто се внесува во законските и во статутарните резерви на банката?
	Одговор	Согласно со точката 61 став 3 од Одлуката, банката е должна делот од ослободената исправка на вредноста и/или посебната резерва којшто произлегува од ефектот од примената на оваа одлука, а којшто нема да го искористи за покривање на тековните загуби или за покривање на загубите од минати години (доколку има загуба) да го распореди во резерви (општ резервен фонд) или во задржаната добивка коишто ги исполнуваат условите од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот за вклучување во редовниот основен капитал на банката. Притоа, под терминот „задолжителна општа резерва (општ резервен фонд)“, од точката 13 потточка 13.3. од Одлуката, се подразбираат законските и статутарните резерви на банката, согласно со Законот за трговските друштва.
	Датум на објавување на одговорот	15.11.2013
2.	Прашање	На кој начин банката треба да го утврди ефектот од примената на Одлуката врз износот на исправката на вредноста/посебната резерва, согласно со точката 61 став 2 од Одлуката?
	Одговор	Банката треба да го утврди ефектот од примената на одредбите од Одлуката до крајот на 2019 година. Ова значи дека банката треба да го следи ослободувањето на исправката на вредноста и/или посебната резерва или издвојувањето дополнителна исправка на вредноста и/или посебна резерва заради новините во Одлуката, како што се промените во начинот на дефинирање на нефункционалните и реструктурираните кредитни изложености и можноста за нивно исклучување од овие категории, проширувањето на можноста за формирање портфолија на кредити, промените во начинот на класификација и слично. Доколку заради овие новини во Одлуката банката оствари ослободување исправка на вредноста и/или посебна резерва до крајот на 2019 година (на нето-основа), тој нето-износ банката може да го искористи за покривање на тековните загуби (доколку

		банката оствари загуба на крајот на 2019 година). Доколку банката оствари добивка на крајот на 2019 година, износот што се користи за покривање на загубите од минати години или за зголемување на резервите или задржаната добивка коишто ги исполнуваат условите за вклучување во редовниот основен капитал на банката е еднаков на помалиот износ од: (1) нето-износот на ослободената исправка на вредноста и/или посебна резерва (остварен како резултат на примената на Одлуката) и (2) добивката на банката остварена на крајот на годината.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019
3.	Прашање	Кога треба банката да го прикаже ефектот од почетокот на примената на Одлуката врз износот на исправката на вредноста/посебната резерва, имајќи предвид дека е должна Извештајот согласно со точката 61 став 2 од Одлуката да го достави до Народната банка заклучно со 5 февруари 2020 година, а Одлуката за употреба и распоредување на остварената добивка за 2019 година може да биде донесена од страна на Собранието на банката подоцна во текот на 2020 година?
	Одговор	Согласно со одредбите од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, банката е должна да го изготви извештајот за ефектот од почетокот на примената на Одлуката во 2020 година и да го достави до Народната банка во рок од пет работни дена по истекот на рокот за доставување на неревидираниот финансиски извештај за 2019 година. Во случај на распоредување на ослободената исправка на вредноста и/или посебна резерва во резерви или задржана добивка коишто ги исполнуваат условите за вклучување во редовниот основен капитал на банката, банката го потврдува ваквото распоредување со одлуката за употреба и распоредување на остварената добивка за 2019 година, донесена од страна на Собранието на банката во текот на 2020 година. Сепак, со оглед на фактот дека согласно со регулативата на Народната банка, банката е должна да го изврши распоредувањето на позитивниот ефект од Одлуката во резерви или задржана добивка, таа може да го прикаже зголемувањето на редовниот основен капитал во соодветните обрасци од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот и пред донесувањето на соодветната одлука на Собранието.
	Датум на објавување на одговорот	20.11.2019

VIII	Тема	ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ (КОВИД-19)
1.	Прашање	Како треба да се постапи во врска со третманот на достасаните побарувања за кои ќе биде одобрено одложено плаќање на обврските до 6 месеци, во однос на нивниот сметководствен третман и евидентирањето на деновите на доцнење?
	Одговор	<p>Доколку банката одобри одложено плаќање на побарувања коишто на денот кога ќе биде одобрено одложувањето се достасани, тие побарувања можат да се прекнижат на сметките за недостасани побарувања, но банката е должна да ги запамти деновите на доцнење кое ги има побарувањето на денот на одобрувањето на одложеното плаќање, т.е. да има замрзнување на деновите на доцнење.</p> <p>Притоа, ваквото прекнижување не смее да предизвика подобрување на категоријата на ризик, ниту пак ослободување на исправка на вредноста, што, согласно со точката 58-б став 4 од Одлуката, се применува на сите кредитни изложености на кои во периодот од 1 март од 30 септември 2020 година, ќе биде извршена некоја од активностите од точката 37 став 1 од Одлуката. Во овој случај, имајќи предвид дека се нуди грејс период во кој нема наплаќање на главницата и каматата, нема основ за подобрување на категоријата на ризик и/или ослободување на исправката на вредноста.</p> <p>Оттука, за потребите на класификацијата на кредитната изложеност кај кое е одобрено одложено плаќање на побарувањата, треба да се користат деновите на доцнење (во случајов, замрзнатите денови на доцнење), но и другите критериуми предвидени во Одлуката врз основа на кои банката врши класификација на кредитните изложености.</p> <p>Во случаите кога банката ги сменила договорните услови на индивидуална основа (а не преку јавната објава/понуда) и притоа не е одобрен грејс период, или е одобрен грејс период во кој банката наплаќа главница или камата, за тие кредитни изложености деновите на доцнење и класификацијата се вршат според Одлуката за методологија за управување со кредитниот ризик.</p>
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020
2.	Прашање	Дали со одобрување грејс период, банката треба да ја промени рочноста на кредитната изложеност, и кога треба да се направи промената? Кога треба да се направи соодветна измена на извештаите кај кои има влијание измената на рочноста на побарувањето?
	Одговор	Доколку одобрувањето грејс период подразбира продолжување на крајниот рок на достасување на кредитната изложеност за времетраењето на грејс периодот, банката треба веднаш да ја промени рочноста на кредитната изложеност. Ваквата промена треба соодветно да биде прикажана и во сите извештаи каде што таквата промена има влијание (на пример, извештаите за стапките на ликвидност, рочната

		структура, адекватноста на капиталот, кредитниот регистар итн).
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020
3.	Прашање	Заради моменталната состојба во државата и брзото донесување на измените на Одлуката, банката се соочува со неможност за брза имплементација на измените во системските апликации. Оттука, пре-пресметка на амортизациските планови банката ќе биде во можност да ја направи со временско задоцнување од неколку месеци, поради што во процесот на пресметка на исправка на вредност и при подготовка на извештаите ќе мора да се применуваат амортизационите планови важечки во моментот пред одобрување на грејс периодот. Дали е прифатливо банката да постапува на овој начин? Во кој момент треба да се пре-пресметуваат амортизационите планови, дали на почетокот или по истекот на грејс периодот и дали банката има избор на моментот на пре-пресметка на амортизационите планови?
	Одговор	Имајќи ја предвид моменталната состојба и можните ограничувања за брза промена на амортизациските планови, банката може да го примени предложениот пристап, но најдоцна до денот на завршување на грејс периодот е должна соодветно да ги измени амортизациските планови и да ги извести своите клиенти.
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020
4.	Прашање	Дали партиите кои на 29.02.2020 година биле класифицирани во категорија на ризик „А“, „Б“ и „В“ (редовен статус), а кои до 24.03.2020 (датумот на стапување во сила на Одлуката за изменување), преминале 90 дена на доцнење, треба да добијат нефункционален статус? Како треба да се постапи со кредитните изложености кои биле прекнижени на нефункционални конта во периодот од 01.03.-24.03.2020?
		Согласно со точката 58-а од Одлуката, изложеностите коишто на 29 февруари 2020 година биле класифицирани во категорија на ризик „А“, „Б“ или „В“ (редовно), можат да не добијат нефункционален третман, без разлика дали до 24 март клиентот доцнел повеќе од 90 дена со надмирувањето на своите обврски. И во овој случај важи правилото дека банката не смее да ја ослободи издвоената исправка на вредноста. Банката може, доколку смета дека е тоа попрудентно, да ги задржи овие побарувања како нефункционални, особено доколку тоа значи сериозни промени во информативниот систем. Сепак, ваквите разлики можат да предизвикаат разлики помеѓу банките во пристапот, односно различен третман на ист клиент кај различни банки, што може да предизвика реакција од страна на клиентите, а и да предизвика отежнат пристап до кредити на овие клиенти.
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020

5.	Прашање	Дали за партиите кои на 29.02.2020 година биле класифицирани во категорија на ризик „А“, „Б“ и „В“ (редовен статус), а кои до 24.03.2020 биле пренесени на нефункционални сметки, банката ќе може да одобри одлагање на обврските? Доколку е тоа дозволено, како да бидат сметководствено евидентирани овие побарувања, дали треба да останат на нефункционални сметки, или да се вратат на редовни? Каков ќе биде третманот на овие побарувања по истекот на грејс периодот?
	Одговор	И во овој случај, Одлуката (точката 58-б) дозволува овие кредитни изложености да бидат предмет на некоја од активностите од точката 37 став 1 од Одлуката. Со оглед на тоа дека на 29 февруари овие изложености немале нефункционален третман, тие можат да се водат на сметките за редовни побарувања и да бидат опфатени со грејс периодот, при што се имаат предвид одговорите на претходните прашања (од 1 до 4). Доколку на 30.9.2020 година клиентот доцни во измирувањето на овие изложености до 150 дена, банката може да ги задржи тие изложености како редовни, но најдоцна до 31.12.2020 година, кога е потребно да се изврши усогласување со точката 2 потточка 2.6 од Одлуката (сите изложености коишто по било која основа се намируваат со задоцнување над 90 дена, при што износот којшто е достасан над 90 дена ги надминува праговите дефинирани во оваа потточка, да добијат нефункционален третман). Исто така, најдоцна до 31 декември 2020 година, банката ќе треба соодветно да се усогласи и со точката 43 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020
6.	Прашање	Дали на новите кредитни изложености одобрени во периодот од 01.03.2020 до 30.09.2020 може да им биде одобрен грејс период?
	Одговор	Со Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 116/20) се овозможува и кредитните изложености одобрени во периодот од 1 до 24 март 2020 година да бидат опфатени со точката 58-б од Одлуката. Притоа, и овие кредитни изложености ќе треба да ги исполнат истите критериуми, односно на датумот на одобрување да бидат класифицирани во категориите на ризик „А“, „Б“ или „В“ (редовно). Сите останати кредитни изложености одобрени од 25 март 2020 година не се опфатени со точката 58-б од Одлуката и на нив се применуваат останатите одредби од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	6.5.2020